

Ένα φιλόδοξο βιβλίο

Η Μαρία Ευθυμίου και ο Μάκης Προβατάς
«διασχίζουν» την Ιστορία

Του Στέφανου Τσιτσόπουλου

«Η Ιστορία είναι φιλοσοφία μέσω παραδειγμάτων». Μια γόνιμη συζήτηση-καταγραφή δεκαπέντε συνεδριών, ανάμεσα στην αναπληρώτρια καθηγήτρια Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Μαρία Ευθυμίου, και το δημοσιογράφο Μάκη Προβατά, εκδίδεται υπό μορφή ενός «φιλόδοξου» βιβλίου (*«Μόνο λίγα χιλιόμετρα - Ιστορίες για την Ιστορία»*, εκδ. Πατάκη), που αρχίζει και τελειώνει χωρίς ποτέ να παρεκκλίνει από τον ορισμό του Θουκυδίδη. Φιλόδοξο όχι από πλευράς μεγαλειόβολου στόχευσης, προκειμένου συνδέοντας τη μνήμη και το χρόνο να αποτελέσει ένα εγχειρίδιο διδαχής της παγκόσμιας Ιστορίας. Γιατί θα μπορούσε.

Η Μαρία Ευθυμίου προσεγγίζει εποχές και γεγονότα, άτομα και κοινωνίες, έθνη, κράτη, ηπείρους, τεκτονικές αναταράξεις, προθέσεις, διαψεύσεις και επιβεβαιώσεις, δυνάμεις δηλαδή που καθόρισαν την ανθρώπινη εξέλιξη, με το αδιαμφισβήτητο επιστημονικό της κύρος, καθοδηγούμενη από τον Μάκη Προβατά που διευθύνει με μαεστρία τις συζητήσεις. Όχι. Το «φιλόδοξο» της προσπάθειάς τους έχει να κάνει με τη γοητεία, την αποπλάνηση, τη σχεδόν παιγνιώδη, ίσως και μια στοιχηματική (!) διάθεση ανάμεσά τους, προκειμένου αυτή η έκδοση να μιλήσει μεν για την Ιστορία, που όμως με το πέρας της ανάγνωσής της και αφού δώσει στον αναγνώστη τα keywords, να τον ωθήσει σε μια συνεχή και μεγαλύτερη ενασχόληση με το... «σπορ της οδήγησης». Ναι, το ύφος και η γλώσσα, ανάμεσα στους δυο τους, «εκλαϊκεύει», κάνοντας κατανοητά για τον ανεξοικειωτό ή μέσο αναγνώστη χιλιάδες χρόνια Ιστορίας πολιτισμών και πολιτικών, με ένα γόνιμο τρόπο.

Χιλιομετρικές γνώσεις, μιας και μιλάμε για μια διαδρομή που ξεκινά από τους προϊστορικούς χρόνους και φτάνει στο σήμερα, σχόλια, παραθέσεις γεγονότων και σηματοδοτούμενες επισημάνσεις, χαράσσουν μια απίστευτη σε έκταση λεωφόρο, που ο καθένας μπορεί να τη διασχίσει, «περιηγόμενος» στη διαδρομή της. Εκκινώντας 13.000 χρόνια από σήμερα, από τη Γεωργική Επανάσταση, όπου συντεταγμένα πλέον οι άνθρωποι νομάδες δομούν συστήματα οικο-

νομίας, νομοθεσίας, δικαιοσύνης, νομισματοσ, επικοινωνίας, γλώσσας, συγκοινωνιών, με ταυτόχρονη κωδικοποίηση της ζωής σε χωριά, πόλεις μα και απτή μέτρηση του χρόνου, οι Ευθυμίου - Προβατάς συμπυκνώνουν εύληπτα και κατανοητά όλη την «πορεία».

Από την Αρχαία Αθήνα, τους Πέρσες, τη Ρώμη και την Καρχηδόνα, στο Βυζάντιο, τους Άραβες, τους Κινέζους και τους Ινδούς. Μα προσέξτε: δεν συζητούν μόνο τα συμβάντα μα και τα φωτίζουν με παραμέτρους που έχουν να κάνουν από τη διατροφή έως την επιστήμη. Από την εξέλιξη των μέσων μετακίνησης-συγκοινωνίας, έως τα πεδία των ιδεών και των θρησκειών. Συγκρίσεις και συνισταμένες, Μεσαιώνας και Αναγέννηση, πόλεμοι ή ειρηνικές μεταβάσεις, εμπορικές συναλλαγές και δίκτυα περιθάλψεως, απο-

γειώσεις και κάμψεις, όλα σ' αυτό το βιβλίο παραθέτονται με έναν τρόπο γοητευτικά κατανοητό και προσβάσιμο σε όλους. Η Γαλλική Επανάσταση, η ανακάλυψη της Αμερικής, το 1821, τα Σοβιέτ και το 1917, οι Σταυροφορίες και ο Αμερικάνικος Εμφύλιος, ένα απίστευτο καρουζέλ αλλά και ρόλερ κόστερ ημερομηνιών - κόμβων, εξηγούν και επεξηγούν το «παγκόσμιο» όπως επηρεάζει το «τοπικό».

Και με την Ελλάδα στον «άξονα» της αφήγησης, μιας και οι δύο συνομιλητές φροντίζουν να «επιστρέψουν», όσο κι αν το ταξίδι των γεγονότων τους κάνει να περιφέρονται σε όλο το υδρόγειο δυτικό και ανατολικό πλέγμα του χάρτη. Κι αυτό ίσως να είναι άλλο ένα αδιαφιλονίκητο συν του βιβλίου των Ευθυμίου-Προβατά. Η άνοδος και η πτώση πολιτισμών και αυτοκρατοριών δεν εξηγείται μόνο από μια γραμμική αφήγηση «συμβάντων» μα και εμβαθύνει στο προσωπικό, μεταφυσικό και υπαρξιακό των ανθρώπων.

Ναι, αυτό ίσως να είναι και το κεντρικό νόημα-νήμα που κάνει το βιβλίο ακόμα πιο χρήσιμο. Επεμβαίνοντας στη φύση, στον εαυτό τους και τον άλλο, τα ανθρώπινα πλάσματα ορίζουμε και κατανοούμε τη μικρή μας ζωή, μόνο που αυτό το ατομικό μας ταξίδι είναι ταυτόχρονα και το ομαδικό μας σαν ανθρωπότητα. Γεννιόμαστε ως Ιστορία.

